

Nr 48.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1945 kl. 7 fm.

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående ändrade grunder för beskattning av äkta
makar m. m.*

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet ha hänvisats följande, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I:54 av herr *Arrhén* m. fl. och II:101 av herr *Fagerholm*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning med förslag till sådan ändring i skatteförfattningarna, att förvärvsarbetande gift kvinna med minderåriga barn medgives skäligt avdrag för de av förvärvsarbetet nödvändiggjorda omkostnaderna för barnens skötsel»;

2) motionen II:33 av fru *Nordgren*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att utredning måtte företagas beträffande frågan, huruvida möjlighet finnes att vidtaga sådana ändringar i gällande skattelagar, att förvärvsarbetande gift kvinna och ensamstående förvärvsarbetande kvinna med minderåriga barn erhålla avdragsrätt från sin arbetsinkomst för kostnaderna för anlita, nödvändig hemhjälp, samt efter vilka grunder avdragsrätt i så fall skulle kunna medgivas»;

3) motionen II:34 av fröken *Andersson* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte ingå till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt utredning rörande ändrade grunder för beskattningen av äkta makar»;

4) motionen II:35 av herr *Jonsson* i Skutskär m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte besluta

a) sådana ändringar av 16 § i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, att dels skattskyldig med husföreståndarinna erhåller samma grundavdrag, som tillkommer skattskyldig med hustru, dels sådant skatteavdrag må åtnjutas även då det ej finnes minderåriga barn, och

b) sådan ändring av 48 § kommunalskattelagen, att samma familjeavdrag erhålles för husföreståndarinna som för hustru även då det ej finnes minderåriga barn, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig författningstext; ävensom

5) motionen II:269 av herr *Persson* i Landafors m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om

proposition med förslag om sådan ändring av gällande kommunalskattelag att gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och som haft inkomst av eget arbete eller rörelse, må åtnjuta avdrag för de verkliga kostnader hon haft för lejd arbetskraft vid skötsel av hemmet under den tid inkomsten förvärvats; eljest får avdrag ske med 200 kronor, samt att makarna skola äga rätt till vardera ett helt grundavdrag i respektive ortsgupper».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 54, II: 33, II: 34, II: 35 och II: 269.

De nu gällande bestämmelserna rörande *sambeskattning av äkta makar* ha i huvudsak följande innebörd. Jämlikt 52 § kommunalskattelagen taxeras äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, envar för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Ha allmänna avdrag helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den därtill närmast berättigade makens skattepliktiga inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst i samma kommun. Skatteplikt bedömes med hänsyn till båda makarnas sammanlagda inkomst. Ortsavdrag ävensom beskattningsbar inkomst beräknas för makarna gemensamt. Den beskattningsbara inkomsten fördelas å makarna efter förhållandet mellan deras i kommunen taxerade inkomster. Motsvarande bestämmelser gälla jämlikt 19 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och 4 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet, dock att fördelning å makarna i dessa fall icke företages av det för dem gemensamt beräknade beskattningsbara beloppet eller den för dem gemensamt beräknade beskattningsbara förmögenheten utan i stället av den därå belöpande skatten.

På grund av stadgande i 46 § 3 mom. kommunalskattelagen får särskilt avdrag åtnjutas av gift kvinna med förvärvsarbete (det s. k. *avdraget för gift kvinna*). Har gift kvinna, som levt tillsammans med sin man och under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt, under året haft inkomst av rörelse eller av eget arbete, må hon, om och i den mån hennes inkomst därtill förslår, i hemortskommunen åtnjuta avdrag med 200 kronor. Detta avdrag motiverades vid sin tillkomst närmast därmed att, då gift kvinna på grund av förvärvsverksamhet vore förhindrad ägna sig åt hemmets skötsel, denna omständighet normalt medförde kostnader för nödig *hemhjälp*. Dylikt avdrag må icke åtnjutas i annan kommun än hemortskommunen och tillkommer sålunda ej hustru, som bedrivit rörelse utanför hemortskommunen. Motsvarande avdrag har tidigare funnits vid den statliga beskattningen. Det avskaffades emellertid vid statsbeskattningen genom 1938 års skattereform i enlighet med förslag av 1936 års skattekommitté.

Enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen äger skattskyldig fysisk person, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin hustru samt varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag (*grundavdrag och familjeavdrag*). Grundavdrag åtnjutes med visst efter den ortsgrupp, till

vilken hemortskommunen hör, varierande belopp, nämligen med 340 kronor i ortsgrupp I och i högre ortsgrupp med ett för varje ortsgrupp med 40 kronor höjt belopp. Familjeavdraget för hustru utgör i ortsgrupperna I och II 160 kronor, i ortsgrupperna III och IV 180 kronor samt i ortsgrupp V 200 kronor. Jämlikt 16 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhets-skatt äger skattskyldig fysisk person, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin hustru samt varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, att å det taxerade beloppet åtnjuta statligt ortsavdrag (grundavdrag och familjeavdrag), vars storlek ävenledes bestämmes med hänsyn till den ortsgrupp, dit den skattskyldiges hemortskommun hör. Grundavdraget och familjeavdraget för hustru utgöra vart för sig i ortsgrupp I 600 kronor och i högre ortsgrupp ett för varje ortsgrupp med 40 kronor höjt belopp.

Skattskyldig, som under beskattningsåret haft *husföreståndarinna* hos sig anställd, äger jämlikt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen, därest han varit ogift (varmed jämställes änkring, änka eller frånskild) och haft hemmavaraande barn, för vilket han varit berättigad erhålla familjeavdrag, att åtnjuta samma familjeavdrag, som tillkommer skattskyldig för hustru. För statsbeskattningens vidkommande gäller jämlikt 16 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, att avdrag för husföreståndarinna får åtnjutas under lika förhållanden, som i kommunalskattelagen angivas, med hälften av det belopp, som tillkommer skattskyldig för hustru.

Beträffande *sambeskattningen av äkta makar* har i motionen II: 34 anförts, att 1944 års riksdag avslagit motionsvis framställt yrkande om ändrade bestämmelser rörande äkta makars beskattning. I sitt häröver avgivna betänkande nr 18 hade samma års bevillningsutskott erinrat om ett uttalande av 1936 års skattekommitté, enligt vilket jämförelse icke borde ske endast mellan två makars beskattning, sådan den var före och blivit efter äktenskapets ingående, utan även och framför allt mellan två familjer med lika stora inkomster, där inkomsten i det ena fallet helt intjänats av mannen men i det andra fallet av båda makarna. Kommittén hade i anslutning härtill yttrat, att det med skäl icke kunde påstås annat än att de båda familjernas skatteförmåga i stort sett vore densamma. Utskottet hade funnit det sålunda anförda forfarande äga giltighet. I den nu ifrågavarande motionen har framhållits, att detta utskottets uttalande ytligt sett kunde synas riktigt. Man räknade då emellertid icke med de bidrag till familjens försörjning, som den enbart hemarbetande hustrun presterade. Den yrkesarbetande gifta kvinnans stora avbrännningar för hemhjälp m. m. bortfölla i många fall helt i de familjer, där mannen vore ensam förvärvsarbetande. Det kunde icke ur någon synpunkt anses riktigt, att exempelvis personer, som sammanbodde utan att ingå äktenskap, bleve bättre ställda än om de gifte sig. En utredning av denna beskattningsfråga vore därför påkallad.

Frågan om särskilt *avdrag för hemhjälp* för förvärvsarbetande kvinna har upptagits till behandling i de likalydande motionerna I: 54 och II: 101, motionen II: 33 samt motionen II: 269.

I de likalydande motionerna I: 54 och II: 101 har anförts, att i flera samhällsgrupper men särskilt inom tjänstemannaklassen kunde iakttagas den utvecklingen att hustrun en avsevärd tid efter giftermålet bibehölle det förvärvsarbete hon hade före äktenskapet. Grunden därtill vore, att för tjänstemännen, i vart fall upp till medelåldern, hustruns kontanta arbetsinkomst ofta utgjorde en nödvändig beståndsdel i hushållsbudgeten. Detta gällde med särskild styrka, om familjen hade barn. De påtalade förhållandena utövade säkerligen ett icke ringa inflytande på nativiteten inom ifrågavarande medborgargrupper. Med hänsyn till befolkningsutvecklingen i vårt land kunde en gift kvinnas förvärvsarbete i allmänhet icke betraktas såsom ett medel att tillförsäkra familjen en onödigt hög levnadsstandard utan vore i regel dikterat av en ekonomisk nödvändighet. Såsom den nuvarande skattelagstiftningen vore konstruerad bleve emellertid en gift yrkeskvinna »bestraffad» därför att hon finge barn. Om nämligen exempelvis i en familj makarnas sammanlagda årsinkomst av förvärvsarbete uppginge till 7 000 kronor och kostnaden för nödig hemhjälp uppgått till 1 800 kronor om året, vore familjens verkliga inkomst 1 800 kronor lägre än om mannens inkomst uppgått till 7 000 kronor och hustrun helt ägnat sig åt hemmets skötsel. Trots detta utginge praktiskt taget lika hög skatt i båda fallen. För att bereda rättvisa åt familjer med barn, där hustrun hade förvärvsarbete utom hemmet, vore det nuvarande avdraget å 200 kronor vid kommunalbeskattningen icke till fyllest. För barnens skötsel måste i dessa fall familjen antingen anställa hemhjälp eller lämna barnen till barnkrubba. Kostnaderna därför kunde närmast anses utgöra omkostnader för hustruns förvärvande av arbetsinkomsten. Det vore särskilt med hänsyn till befolkningsfrågans akuta läge angeläget att vidtaga alla erforderliga åtgärder i syfte att stimulera nativitetsökningen. Frågan om en ändring av avdragsrätten i förevarande hänseende kunde icke anses ingripa i de allmänna principerna för familjeavdrag och andra skattelättnader eller bidragsformer till förmån för barnrika familjer. Beträffande avdragets storlek förefölle lämpligast, att avdraget icke gjordes beroende av de verkliga kostnaderna i varje särskilt fall utan fastställdes till visst bestämt belopp, avpassat efter de kostnader som i genomsnitt kunde beräknas utgå för den vård av barnen, som hustrun på grund av förvärvsarbete icke själv kunde åtaga sig. Vidare syntes det vara lämpligt, att avdragets storlek sattes i relation till barnantalet.

I motionen II: 33 har framhållits, att såväl anställda som rörelseidkare och jordbrukare enligt en allmän regel ägde rätt till avdrag för kostnader för inkomstens förvärvande, vartill hänfördes bland annat avlöning till anställd personal. I överensstämmelse därmed borde förvärvsarbetande gift kvinna från sin inkomst av rörelse eller eget arbete få åtnjuta avdrag för kostnaderna för nödig hemhjälp, i den mån hemhjälpen icke vore avsedd för inkomsttagarens personliga uppässning. Avdrag borde beräknas till belopp, motsvarande utbetald kontant lön jämte uppskattade värdet av den anställdes naturaförmåner, dock att avdraget i vart fall borde understiga den förvärvsarbetande hustruns inkomst av rörelse eller eget arbete. En dylik skattelindring kunde icke anses innebära någon omotiverad förmån med hänsyn

till verkningarna av sambeskattningen. Då staten lämnade visst bidrag till barnkrubbor och barnhem, vore det skäligt, att även förvärvsarbetande mödrar, som kunde bereda sina barn vård i hemmet, erhöle vissa lättnader i utgifterna därför.

I motionen II: 269 har anförts, att det vore orättvist, att förvärvsarbetande gift kvinna icke ägde rätt att åtnjuta avdrag för de verkliga kostnaderna för lejd hemhjälp. Det måste anses påtagligt, att utgifterna för denna arbetskraft vore nödvändiga och direkta utgifter för inkomstens förvärvande under den tid hustruns inkomst förvärvats.

Beträffande storleken av *familjeavdraget för hustru* har i motionen II: 269 framhållits, att det vore en rimlig fordran att vid sambeskattning av äkta makar vid kommunal taxering liksom redan nu gällde vid statlig taxering grundavdraget och familjeavdraget för hustru fastställdes till samma belopp. Med gällande ordning bleve äkta makar missgynnade vid beskattningen jämfört med icke legaliserade äktenskap.

Frågan om *familjeavdraget för husföreståndarinna* har upptagits till behandling i motionen II: 35. I motionen har till stöd för det framställda yrkandet anförts, att de mindre inkomstagarna som skattebetalare — med eller utan barn — komme i ett ekonomiskt sämre läge efter hustruns frånfälle, då dessa för barnens skull eller hemmets bestånd nödgades skaffa sig husföreståndarinna. Anställande av husföreståndarinna vore icke minst vanligt, då barnen vuxit upp och flyttat hemifrån. Att vederbörandes skattekraft genom husföreståndarinnas anställande kunde ha blivit väsentligt nedsatt, torde det vara svårt att bestrida. En sådan ensamstående skattskyldig kunde dock endast i undantagsfall åberopa bestämmelserna om avdrag för nedsatt skatteförmåga. Familjebeskattningsakkunniga hade föreslagit samma skatteavdrag för husföreståndarinna som för hustru även vid statsbeskattningen, dock endast där det funnes minderåriga barn. Detta ståndpunktstagande torde ha berott på de sakkunnigas befolkningspolitiska uppgift. Ur rättvis- och skatteförmågesynpunkt vore det emellertid motiverat, att avdraget för husföreståndarinna fastställdes till lika stort belopp som för hustru, även då det ej funnes minderåriga barn.

I en till utskottet inkommen skrift, vilken såsom bilaga (*Bilaga 1*) fogats vid detta betänkande, har *yrkeskvinnors samarbetsförbund* anfört bland annat, att gällande bestämmelser om beskattning av äkta makar vore i hög grad otillfredsställande såväl ur rättvisesynpunkt som ur social och befolkningspolitisk synpunkt. De olägenheter, dessa bestämmelser medförde, vore av så allvarlig art, att de i längden kunde verka hämmande på äktenskapsfrekvensen och på de gifta kvinnornas insats på arbetsmarknaden. Förbundet hemställde därför om en förutsättningslös utredning av frågan om beskattningen av äkta makar.

Till utskottet ha jämväl inkommit skrifter rörande denna fråga från *centralkommittén för kvinnoorganisationer*, *Fredrika Bremer-förbundets Göteborgskrets*, *yrkeskvinnors klubb i Göteborg*, *Falu kvinnoföreningars samarbetskommitté* och *Fredrika Bremer-förbundets Falukrets*.

Utskottets yttrande.

I förevarande motioner behandlas olika spörsmål angående äkta makars beskattning och vad därmed äger samband. Sålunda yrkas i motionen II: 34 skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om skyndsamt utredning rörande ändrade grunder för beskattningen av äkta makar. Syftet med denna motion synes närmast vara upphävande av sambeskattningen. I motionen II: 33, de likalydande motionerna I: 54 och II: 101 samt motionen II: 269 yrkas skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning angående rätt för förvärvsarbetande gift kvinna till avdrag för de av förvärvsarbetet föranledda kostnaderna för anlita hemhjälp. De i nämnda motioner uttalade önskemålen om en sådan avdragsrätt äro emellertid något olika. Medan i de likalydande motionerna I: 54 och II: 101 avses, att avdrag för kostnader för hemhjälp skall medgivas endast förvärvsarbetande gift kvinna med minderåriga barn, synes syftet med motionen II: 269 vara, att även gift kvinna utan barn skall erhålla dylikt avdrag. Sistnämnda uppfattning ligger måhända även till grund för motionen II: 33. Enligt samma motion skall emellertid den ifrågasvarande avdragsrätten tillkomma även ensamstående förvärvsarbetande kvinna med minderåriga barn. I motionen II: 269 yrkas vidare skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om förslag till sådan ändring av kommunal-skattelagen, att beträffande äkta makar familjeavdraget för hustru skall i likhet med vad som numera gäller enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt bestämmas till samma belopp som grundavdraget. Slutligen yrkas i motionen II: 35 ändring i gällande skatteförfattningar i fråga om avdraget för husföreståndarinna. Enligt nuvarande bestämmelser äger skattskyldig, som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd och som varit ogift (varmed jämställes änklings, änka eller frånskild) samt haft hemmavarande barn, för vilket han varit berättigad erhålla familjeavdrag, att åtnjuta familjeavdrag för husföreståndarinnan vid kommunalbeskattningen med samma belopp som för hustru och vid statsbeskattningen med hälften av nämnda belopp. Motionärerna anse, att avdraget för husföreståndarinna bör medgivas jämväl i fall då minderåriga barn ej finnas samt att avdraget ej allenast vid kommunalbeskattningen utan även vid statsbeskattningen skall bestämmas till samma belopp som grundavdraget.

Bestämmelser om sambeskattning av äkta makar ha funnits i vår skattelagstiftning, alltsedan särskilda föreskrifter däri första gången meddelades om gift kvinnas taxering, vilket skedde genom en år 1908 beslutad ändring i 1907 års bevillningsförordning. Sedan dess ha tid efter annan krav rests på sambeskattningens upphävande. Detta beskattningsspörsmål har även under de senaste årtiondena åtskilliga gånger varit föremål för utredning av särskilda sakkunniga, vilka utredningar givit till resultat, att skäl för sambeskattningens borttagande icke kunde anses föreligga. Såsom motivering för denna ståndpunkt har i huvudsak anförts, att makarnas sammanlagda in-

komst vore bestämmande för familjens ekonomiska ställning samt att skatteförmågan i stort sett vore densamma, vare sig inkomsten helt intjänats av mannen ensam eller av båda makarna tillsammans.

Då frågan om befogenheten av sambeskattningen ånyo upptagits till behandling i motionen II: 34 och i de till utskottet inkomna skrifterna, har det syntts utskottet vara av intresse att först söka klargöra sambeskattningens verkningar med nu gällande skatteskalor och uttagningsprocent vid den statliga beskattningen. För belysande av dessa verkningar har utskottet gjort vissa beräkningar av det sammanlagda skattetrycket av kommunala skatter, statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt värnskatt i olika inkomstlägen dels vid samtaxering och dels vid taxering av makar var för sig. Den sammanlagda utdebiteringen till primärkommun och landsting har därvid förutsatts vara 10 kronor per skattekrona. Taxeringen har antagits ske i kommun tillhörande ortsgrupp III och avse makar med två barn. I de valda exemplen har hustruns inkomst upptagits till hälften av mannens inkomst eller — vid vissa något högre inkomster — mindre än hälften. Resultatet av denna undersökning återfinnes å *Bilaga 2*, till vilken utskottet får hänvisa.

Vid bedömandet av det å denna bilaga återgivna siffermaterialet bör uppmärksammas, att det resultat, undersökningen utvisar, givetvis hänför sig till de därvid valda exemplen. Vid en annan inkomstfördelning mellan makarna skulle resultatet blivit något olika. Den i exemplen antagna inkomstfördelningen mellan makarna torde emellertid kunna antagas föreligga i ett stort antal äktenskap, där båda makarna ha förvärvsarbete. I varje fall böra de gjorda beräkningarna kunna tillmätas den betydelsen, att den tendens de utvisa torde kunna tjäna såsom vägledning vid bedömandet av sambeskattningens verkningar.

Av bilagan framgår, att sambeskattningen beträffande lägre inkomster verkar till fördel för de skattskyldiga. Därest mannens inkomst utgör 4 000 kronor och hustruns inkomst 2 000 kronor, uppgår sålunda under ovan angivna förutsättningar den för makarna gemensamma skatten vid samtaxering till 678 kronor 25 öre, medan vid taxering av makarna var för sig deras sammanlagda skatt skulle utgöra 699 kronor 22 öre eller alltså ett 20 kronor 97 öre högre belopp. I högre inkomstlägen skulle däremot vid taxering av makar var för sig uppstå skatteminskning. Den inkomst, där vid taxering av makar var för sig skatteminskning först börjar uppkomma, utgör i de valda exemplen för båda makarna tillsammans omkring 7 500 kronor, varav för mannen 5 000 kronor och för hustrun 2 500 kronor. Den för makarna gemensamma skatten vid samtaxering utgör i detta fall 1 006 kronor 62 öre, under det att sammanlagda skatten vid taxering av makarna var för sig skulle utgöra 993 kronor 30 öre eller alltså ett 13 kronor 32 öre lägre belopp. Vid högre inkomster blir den vid taxering av makar var för sig uppkommande skatteminskningen större. Med en sammanlagd inkomst av 35 000 kronor, varav för mannen 25 000 kronor och för hustrun 10 000 kronor, skulle sålunda makarnas sammanlagda skatt, som vid samtaxering utgör 10 676 kronor, vid taxering av makarna var för sig minskas med 1 533 kronor 45 öre.

Å *Bilaga 3* har gjorts motsvarande beräkningar rörande skattetrycket för makar utan barn dels vid samtaxering och dels vid taxering av makarna var för sig. Dessa beräkningar utvisa i samtliga å bilagan angivna fall skatteminskning, därest makarna skulle taxeras var för sig. Angående beräkningarnas resultat får utskottet hänvisa till bilagan.

Det å ovannämnda båda bilagor återgivna siffermaterialet får anses utvisa, att verkningarna av sambeskattningen av äkta makar i den allmänna diskussionen rörande denna fråga avsevärt överdrivits. Såsom ovan nämnts verkar sambeskattningen i de lägre inkomstskikten till fördel för skattskyldiga med barn. De å *Bilaga 2* återgivna exemplen synas utvisa, att detta är fallet — under de ovan nämnda förutsättningarna — vid en sammanlagd inkomst av cirka 7 000 kronor eller därunder. Att sambeskattningen sålunda kan för två makar ställa sig mera förmånlig än en taxering av makarna var för sig torde vid den kritik, som särskilt under den senaste tiden riktats mot gällande beskattningsregler i ifrågavarande hänseende, helt ha förbisetts. Det förhållandet att en skattelättnad alltså kan inträda genom sambeskattningen beror därpå att vid lägre inkomster ortsavdragen och den s. k. bankningen av desamma icke kunna tillfullo utnyttjas. I anslutning härtill må påpekas, att, såvitt framgår av tillgänglig statistik, en mycket stor del av de förvärvsarbetande gifta kvinnorna ha så låga inkomster och äro gifta med män med så låga inkomster, att makarna torde komma i åtnjutande av den skattelättnad, som sambeskattningen enligt vad ovan nämnts kan medföra. Vissa uppgifter i berörda hänseende ha sammanstälts å *Bilaga 5*.

I detta sammanhang må något beröras de i den till utskottet inkomna skriften från yrkeskvinnors samarbetsförbund (*Bilaga 1*) gjorda beräkningarna av den skatteökning, som under de i skriften angivna betingelserna uppstår därigenom att gift kvinna åtager sig förvärvsarbete utom hemmet. Dessa beräkningar äro i och för sig riktiga. Det må emellertid framhållas, att ifrågavarande skatteökningar endast till en mindre del bero på sambeskattningen. I ett av de i skriften angivna fallen, nämligen det där mannens inkomst utgör 3 000 kronor och hustruns inkomst 1 500 kronor, medför sambeskattningen rent av att makarnas sammanlagda skatt är lägre än vad den skolat bliva, därest makarna taxerats var för sig. Rörande sambeskattningens verkningar i de fall, som omförmålas i nämnda skrift, hänvisas till *Bilaga 4*.

Även om i diskussionen rörande sambeskattningen betydelsen av densamma uppenbarligen ofta starkt överdrivits, finnes det dock enligt utskottets mening anledning att taga under övervägande, huruvida sambeskattningen alltid verkar fullt rättvist. Såsom skäl för sambeskattningens bibehållande har, såsom ovan nämnts, åberopats, att skatteförmågan för en familj i stort sett vore densamma, vare sig inkomsten helt intjänats av mannen ensam eller av båda makarna tillsammans. Det synes kunna ifrågasättas, huruvida detta påstående är riktigt beträffande sådana fall, då hustruns inkomst härrör från förvärvsarbete, som satt henne ur stånd att ägna sig åt hemmets skötsel.

Då bestämmelser om gift kvinnas taxering första gången infördes i vår skattelagstiftning, vilket såsom framgår av vad ovan anförts skedde år 1908, uttalade departementschefen i den vid samma års riksdag framlagda propositionen i detta ämne såsom sin uppfattning, att skatteförmågan i allmänhet måste anses vara densamma, vare sig inkomsten intjänats av mannen ensam eller av båda makarna. Departementschefen yttrade vidare, att detta företrädesvis gällde, om hustruns inkomst härflutit av kapital eller av sådan verksamhet, som icke i högre grad varit hinderlig för hennes arbete i hemmet. Om åter hustruns inkomst uppkommit av verksamhet, som, till följd därav att den hindrat hennes arbete i hemmet, föranlett kostnad för anställande av särskilt biträde för sådant ändamål, kunde förhållandet enligt departementschefens mening i viss mån vara ett annat. Utskottet finner dessa synpunkter, som framfördes redan vid sambeskattningsens införande i skattelagstiftningen, vara värda att uppmärksammas. Skatteförmågan kan icke anses vara densamma för exempelvis två familjer med minderåriga barn, där i ena fallet mannen ensam har en inkomst av 7 000 kronor medan hustrun ägnar sig åt hemmet samt i andra fallet båda makarna ha inkomst av förvärvsarbete å tillhoppa samma belopp och hustrun på grund av förvärvsarbetet är förhindrad att ägna sig åt hemmets skötsel. Det kan enligt utskottets mening ifrågasättas, huruvida den skillnad i skatteförmåga, som föreligger i dylika fall, enligt nuvarande beskattningsregler blir i erforderlig utsträckning beaktad. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang påpeka, att ett upphävande av sambeskattningen skulle kunna medföra risk för överflyttningar av inkomst eller kapital mellan äkta makar.

I de likalydande motionerna I: 54 och II: 101, motionen II: 33 samt motionen II: 269 har föreslagits, att i sådana fall, då hustrun på grund av förvärvsarbete är förhindrad att ägna sig åt hemmets skötsel, avdrag skall medgivas för kostnad för hemhjälp. Skulle sådant avdrag medgivas, kunde måhända sägas, att därigenom erhöles viss likställighet med sådana äkta makar, varav endast mannen har förvärvsarbete men hustrun ägnar sig åt hemmet. Den förmånsställning, som äkta makar av sistnämnda slag kunna sägas intaga, beror emellertid på den faktiska omständigheten, att dylika äkta makar kunna genom hustruns hemarbete bereda sig en förmån, vilken ej är att anse såsom intäkt. Att överflytta denna förmån på förvärvsarbetande äkta makar och att alltså för vinnande av sådan likställighet medelst den föreslagna avdragsrätten medgiva skattefrihet för principiellt skattepliktiga intäkter synes enligt utskottets mening knappast böra ifrågasättas. Det må i detta sammanhang påpekas, att, om avdrag för kostnader för hemhjälp skulle medgivas den förvärvsarbetande gifta kvinnan, en sådan avdragsrätt med samma fog torde böra tillerkännas även ogift skattskyldig (änka eller änking). Skulle sådant avdrag medgivas endast den förvärvsarbetande gifta kvinnan, finge detta anses som ett stöd åt henne, vilket icke kommer förvärvsarbetande ogift kvinna till del.

En eventuell skattelättnad för förvärvsarbetande äkta makar synes fördenskull böra bedömas uteslutande ur skatteförmågesynpunkter. Då utskottet antager, att sambeskattningen av äkta makar kommer att bibehållas, torde

vid ett bedömande ur dessa synpunkter det högsta belopp, som en sådan skattelättnad skulle kunna omfatta, vara den genom sambeskattningen uppkommande merskatten. Om äkta makar, som båda ha förvärvsarbete, skulle medgivas ett schablonmässigt bestämt avdrag i syfte att kompensera dem för sambeskattningens verkningar, skulle ju makarna därigenom bli beskattade såsom om de varit ogifta. I så fall skulle enligt utskottets mening något fog icke finnas för ett påstående, att förvärvsarbetande äkta makar vore missgynnade i beskattningshänseende. Skatten skulle då för den förvärvsarbetande gifta kvinnan utmätas efter samma grunder som för den förvärvsarbetande ogifta kvinnan, änkan eller änklungen. De förvärvsarbetande äkta makarna skulle visserligen fortfarande komma att intaga en oförmånligare ställning än som är fallet med äkta makar, där hustrun ägnar sig åt hemmet. En ändring härutinnan torde emellertid — såvida ej ogifta skattskyldiga samtidigt erhålla skattelindring — icke kunna ske genom en ytterligare skattelättnad för familjer, där båda makarna ha förvärvsarbete, utan genom en skatteskärpning för familjer, där hustrun ägnar sig åt hemmet, eller alltså en utveckling rakt motsatt de strävanden inom familjebeskattningens område man hittills velat främja.

Såsom ovan nämnts torde enligt det nu förda resonemanget merskatten på grund av sambeskattningen utgöra det högsta belopp, som kan ifrågakomma till skattebefrielse för äkta makar, vilka båda ha förvärvsarbete. Det kan invändas, att en sådan skattelättnad skulle innebära ett väl stort tillmötesgående. De förvärvsarbetande äkta makarna ha ju i allmänhet gemensamt hushåll och därigenom var för sig lägre levnadskostnader än en ogift skattskyldig, änka eller änklung. Med hänsyn härtill borde skattelättnaden icke omfatta hela merskatten på grund av sambeskattningen utan endast en del därav.

Utskottet kan i sakens nuvarande läge icke bedöma, huruvida en författningsändring efter de linjer, som här skisserats, bör ifrågakomma. Att betydande svårigheter komma att uppstå sig vid en omreglering av här ifrågasatt slag läser icke kunna betvivlas. Utskottet vill även framhålla, att, om särskild skattelättnad på ett eller annat sätt skulle medgivas förvärvsarbetande gift kvinna, det därvid torde böra tillses, att en sådan förmån tillerkännes även gift kvinna, som deltagit i mannens förvärvsverksamhet. Detta kan ofta förekomma i sådana fall, då mannen bedriver jordbruk eller rörelse. Hustruns medverkan i arbetet har i dylika fall i regel stor betydelse för makarnas gemensamma inkomst.

Såsom ovan nämnts ha vid upprepade tillfällen på mer eller mindre goda grunder framställts krav på ändrade bestämmelser rörande beskattningen av äkta makar. Detta förhållande synes utskottet i och för sig vara ett tillräckligt skäl för en ytterligare omprövning av de frågor, som uppkomma på detta område inom vår skattelagstiftning. Utskottet anser fördenskull, att en utredning rörande detta ämne bör äga rum. Vid denna utredning torde böra undersökas, huruvida möjlighet förefinnes att vidtaga sådan ändring i hit hörande beskattningsregler, att den förvärvsarbetande gifta kvinnan erhåller en bättre ställning i beskattningshänseende än som nu är fallet.

Beträffande den i motionen II:269 behandlade frågan om familjeavdraget för hustru vid den kommunala beskattningen får utskottet erinra om att kommunalskatteberedningen i sitt år 1942 avgivna betänkande angående omläggning av den kommunala beskattningen (SOU 1942:34) föreslagit bland annat, att grundavdraget och familjeavdraget för hustru skulle bestämmas lika jämväl vid nämnda beskattning. Även utskottet är av samma uppfattning. Enligt utskottets mening bör fördenskull undersökas, huruvida icke förslag i berörda hänseende skulle kunna — utan avvaktan å behandlingen av kommunalskatteberedningens övriga förslag — föreläggas riksdagen.

Den i motionen II:35 berörda frågan om avdrag för husföreståndarinna i fall, då minderåriga barn ej finnas, och om höjning av detta avdrag vid den statliga beskattningen bör enligt utskottets mening jämväl tagas under omprövning vid den av utskottet nu föreslagna utredningen.

Utskottets hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av de likalydande motionerna I:54 och II:101, motionen II:33, motionen II:34, motionen II:35 samt motionen II:269 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av vad utskottet ovan anført föranstalta om utredning rörande de frågor, som berörts i detta betänkande, samt för riksdagen framlägga de förslag, som må av utredningen föranledas.

Stockholm den 5 juni 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Sjödahl, friherre De Geer, Frans Ericson, Velander, Björnsson, Eklund, Herman Ericsson* och *Carl Eric Ericsson*, samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Björklund, Olsson* i Gävle, *Sandberg, Janson* i Frändesta. *Falk, Andersson* i Dunker och *Bladh*.

Till bevillningsutskottet.

Vid årets riksdag har avgivits ett flertal motioner rörande beskattningen av äkta makar. Sålunda begär fröken Andersson m. fl. i motion II: 34, att riksdagen måtte ingå till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt utredning rörande ändrade grunder för beskattningen av äkta makar. I motion II: 33 begär fru Nordgren, att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att utredning måtte företagas beträffande frågan, huruvida möjlighet finnes att vidtaga sådana ändringar i gällande skattelagar, att förvärvsarbete gifte kvinna och ensamstående förvärvsarbete kvinna med minderåriga barn erhålla avdragsrätt från sin arbetsinkomst för kostnaderna för anlitad, nödvändig hemhjälp, samt efter vilka grunder avdragsrätt i så fall skulle kunna medgivas. I likalydande motioner av herr Arrhén m. fl. samt herr Fagerholm (I: 54 och II: 101) begäres, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning med förslag till sådan ändring i skatteförfattningarna, att förvärvsarbete gifte kvinna med minderåriga barn medgives skäligt avdrag för de av förvärvsarbetet nödvändiggjorda omkostnaderna för barnens skötsel. Herr Persson i Landafors m. fl. begär i motion II: 269, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om proposition med förslag om sådan ändring av gällande kommunalskattelag att gifte kvinna, som levit tillsammans med sin man och som haft inkomst av eget arbete eller rörelse, må åtnjuta avdrag för de verkliga kostnader hon haft för lejd arbetskraft vid skötsel av hemmet under den tid inkomsten förvärvats; eljest får avdrag ske med 200 kronor, samt att makarna skola äga rätt till vardera ett helt grundavdrag i respektive orisgrupper.

Den fråga, som tagits upp i ovannämnda motioner, har upprepade gånger varit föremål såväl för riksdagens prövning som för behandling i sakkunnigkommittéer utan att den bringats närmare sin lösning. Då den nu återigen aktualiserats genom ovanstående motioner till årets riksdag, synes det oss angeläget, att riksdagen icke avvisar densamma utan intar en mera positiv inställning än tidigare. Orsakerna härtill äro flera. Den starka höjningen av inkomstbeskattningen under krigsåren, som även kommit att kännbart drabba de mindre inkomsttagarna, har skärpt konsekvensen av äkta makars sambeskattnings. Vidare har under de senaste decennierna den gifta kvinnans förvärvsarbete utanför hemmet alltmera ökat, varigenom de med det nuvarande beskattningssystemet följande olägenheterna kommit att bli kännbara för en större krets av kvinnor. Vi vilja också framhålla den icke minst viktiga omständigheten, att befolkningsutvecklingen och den förestående stagnationen i utbudet av kvinnlig arbetskraft gör frågan om utnyttjandet av de kvinnliga arbetsreserverna i hög grad aktuell.

Efterföljande data rörande befolkningsutvecklingen äro ägnade att belysa utvecklingen på arbetsmarknaden med särskild hänsyn till den kvinnliga arbetskraften. Under de senaste tjugo åren före kriget har tillskottet till arbetsmarknaden av personer — män och kvinnor — i de produktiva åldrarna utgjort ca 400 000 per årtionde. För den närmaste 10-årsperioden, 1945—1955, kunna vi räkna med att denna grupp av befolkningen kommer att bli konstant. Det är emellertid att märka att åldersfördelningen dock kommer

att undergå en mycket märkbar förskjutning. De yngsta åldrarna, vilka representera den rörliga faktorn på arbetsmarknaden, komma att nedgå, medan de högsta åldrarna över 50 år komma att ökas avsevärt. Detta betyder för det första, att arbetsmarknaden kommer att bli mindre rörlig än tidigare. För det andra innebär denna utveckling för kvinnornas vidkommande — på grund av att kvinnornas deltagande i yrkesarbetet snabbt nedgår i åldrarna över 50 år — att deras utbud på arbetsmarknaden tenderar att sjunka. Vissa andra omständigheter peka i samma riktning. Det kvinnliga utbudet av arbetskraft har visat sig vara i hög grad beroende av giftermålsfrekvens och barnantal. En ökad giftermålsfrekvens och lägre giftermålsålder bidrar att minska detta utbud, och det har de senaste åren förelegat en tydlig tendens i denna riktning. Bristen på hembiträden och den relativa ökningen av hembiträdeslönerna har samma effekt för den grupp av gifta kvinnor, för vilken tillgången på hembiträden har betydelse för deras möjlighet att arbeta utanför hemmet. I motsatt riktning verkar en ökad benägenhet hos kvinnorna att bibehålla sitt yrke samt de strävanden, som nu pågå från samhällets sida att vidtaga sådana anordningar, vilka kunna hjälpa kvinnorna att förena ett yrkesarbete med vårdsnaden av minderåriga barn. Även om det är omöjligt att kvantitativt avväga dessa tendenser mot varandra, torde man dock kunna draga den slutsatsen, att utbudet av kvinnlig arbetskraft under det närmaste decenniet icke synes komma att stiga utan snarare något avtaga.

Denna fråga berör även förhållandet mellan landsbygd och städer. Om utflyttningen från landsbygden i fortsättningen kommer att äga rum i samma takt som rationaliseringen av jordbruket, kan städernas och tätorternas näringsliv beräknas få ett tillskott av arbetskraft på ca 140 000 kvinnor under åren 1940—1960, men detta tillskott kommer icke att bli lika stort som under de närmast föregående två decennierna, då det utgjorde 180 000. Denna tillväxt av 140 000 kvinnor är emellertid nästan helt beroende av en ökning av antalet kvinnor över 50 år; antalet kvinnor i åldrarna 15—30 år kommer däremot att minskas med 70 000. Den höjning av vår levnadsstandard, som utgör målet för vår ekonomiska politik, är emellertid beroende av att arbetskraften i stadsnäringarna tillväxer i icke alltför långsam takt. Det är därför av största betydelse att den arbetskraftsreserv, som finnes bland de gifta kvinnorna i städer och tätorter, fullt utnyttjas. Skulle det emellertid uppträda faktorer, vilka skulle verka hindrande på den gifta kvinnans förvärvsarbete utanför hemmet, kan det komma att uppstå en brist på arbetskraft, som endast kan täckas genom ett större tillskott från landsbygden. Det är dock icke ett samhällsintresse, att de redan förut mycket uttunnade yngre åldersgrupperna på landsbygden ytterligare decimeras. Redan av denna anledning är det därför önskvärt, att de gifta kvinnor, som utifrån sina egna synpunkter, d. v. s. med hänsyn till sin utbildning, sina yrkesintressen och sina plikter gentemot familjen, äro benägna att ta ett avlönat arbete, icke hindras därifrån genom samhällseliga åtgärder.

Vi vilja även understryka, att det samhällseliga produktresultatet blir större, om arbetskraften, sålunda även den gifta kvinnans arbetskraft, utnyttjas på det lämpligaste sättet med hänsyn till anlag och utbildning. De kostnader, samhället ikläder sig för medborgarnas yrkesutbildning, böra också ge bästa möjliga resultat, vilket icke blir fallet, om ett betydande antal kvinnor tvingas byta det arbete de utbildat sig för mot ett annat yrkesarbete, nämligen arbetet i hemmet. Vidare torde vissa grupper av gifta kvinnor icke vara fullt utnyttjade i sina hem, varför de skulle ha möjlighet att göra en viss insats utanför hemmet och därigenom öka tillgången på arbetskraft. För trivseln i samhället är det enligt vår uppfattning också av största betydelse, att varje

människa skall ha rätt att inom möjligheternas gränser välja sitt yrke utan att samhället genom sin lagstiftning lägger hinder i vägen härför.

Vi övergå nu att undersöka, hur den nuvarande skattelagstiftningen påverkar den gifta kvinnans ställningstagande till yrkesarbetet utanför, resp. i hemmet. Det måste först påpekas, att den inkomst den hemarbetande hustrun genom sitt arbete tillför familjen icke beskattas, tvärtom göres ett ganska väsentligt avdrag från mannens inkomst, om han är gift, och detta oavsett om det finns barn i familjen eller icke. För den gifta kvinnan står sålunda valet mellan att arbeta i hemmet utan någon skattskyldighet till det allmänna och att tillföra familjen en kontant inkomst, vilken beskattas. Den för detta val relevanta frågeställningen blir sålunda följande: Om mannen har en viss inkomst och hustrun överväger huruvida hon skall antaga ett avlönat arbete, hur stor blir den skatteökning, som belastar familjens gemensamma inkomst, i förhållande till det tillskott, som hon tillför familjen?

Nedanstående tabell har uträknats under förutsättning av att familjen i fråga består av man, hustru och ett barn samt att den bor i Stockholm. Denna sista förutsättning har betydelse dels för ortsavdragets storlek och dels för beräkningen av kommunalskatten. Den inkomst, från vilken beräkningarna utgår såväl i fråga om mannens som hustruns inkomst, är det för kommunalskatt taxerade beloppet, d. v. s. man har antagit att från bruttoinkomsten redan dragits kostnader för inkomstens förvärvande, försäkrings- och pensionsavgifter, ev. understöd m. m. Vid kommunalskattens beräkning har hänsyn tagits till gift kvinnas rätt att avdraga 200 kronor från sin inkomst. Inkomsten har förvärvats genom arbete; hänsyn till eventuell inkomst av förmögenhet har sålunda icke tagits.

Beräkning av skatten för familj, bestående av man, hustru och barn, vid olika inkomster för mannen, resp. hustrun.

A. Mannen ensam inkomsttagare.

	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Mannens inkomst	3 000: —	6 000: —	12 000: —	25 000: —
Kommunalskatt	117: 98	332: 48	761: 48	1 690: 98
Inkomst- och förmögenhetsskatt + värnskatt	47: 18	312: 38	1 198: 95	4 539: 48

B. Båda makarna inkomsttagare.

Hustruns inkomst, kombinerad med ovanstående inkomst för mannen	1 500: —	3 000: —	4 500: —	10 000: —
Ökning av kommunalskatten.....	92: 95	200: 20	307: 45	700: 70
Ökning av inkomst- och förmögen- hetsskatt + värnskatt	89: 25	413: 25	918: 80	3 353: 05
Summa skatteökning	182: 20	613: 45	1 226: 25	4 053: 75
Skatteökningen i % av hustruns tax- erade inkomst	12 %	20·4 %	27·3 %	40·5 %

Denna tabell visar, att redan vid en så låg taxerad inkomst som 1 500 kronor för hustrun och 3 000 kronor för mannen, blir avdraget från hennes inkomst på grund av skatteökningen 12,1 %. För en taxerad inkomst av 4 500 kronor, i vilket inkomstläge en rad kvinnliga befattningshavare med en icke oväsentlig utbildningstid bakom sig återfinnas, blir avdraget under förutsättning av att mannens inkomst är 12 000 kronor icke mindre än 27,3 %.

Det kan mot detta resonemang invändas, att om mannens inkomst ökades med samma belopp som den inkomst som förutsattes för hustrun, skulle

skatteavdraget bli ungefär detsamma, möjligen något högre på grund av att 200-kronorsavdraget för gift förvärvsarbete kvinna icke får göras i detta fall. Detta är visserligen sant, men skatteökningen har icke samma verkningar för mannen som för hustrun. Man torde nämligen knappast kunna förutsätta, att en man, om han exempelvis erhåller en befordran eller en lönehöjning som icke innebär mera arbete för honom än tidigare, skulle avsäga sig detta med hänsyn till skattehöjningen. I vissa mycket höga inkomstlägen kan man tänka sig att vederbörande värderar fritiden högre än den inkomst, som ett visst extra arbete skulle ge honom, men en sådan konsekvens torde icke ha någon större betydelse ur samhällelig synpunkt. För hustrun kan emellertid det höga skatteavdraget — i förening med andra utgifter för denna inkomsts förvärvande — leda till att hon icke anser det lönt att antaga det erbjudna arbetet. Detta kan ha det ur samhällets synpunkt ogynnsamma resultatet, att hennes arbetskraft antingen icke blir fullt tagen i anspråk eller att den utbildning, som samhället åtminstone delvis kostat på henne, icke heller blir utnyttjat på det sätt, som varit avsett från början. De personliga konsekvenserna för henne äro så uppenbara, att vi icke anse det erforderligt ingå på en närmare diskussion.

Som ovan påpekats, måste hänsyn tagas ej endast till skatteavdraget utan även till övriga kostnader för inkomstens förvärvande. Antingen hustruns arbete i hemmet övertages av hembitråde eller icke, innebär den omständigheten att hon själv icke sköter hemmet ökade utgifter för hemmet och barnens vård. Därtill kommer att ett yrkesarbete utanför hemmet medför utgifter för resor, eventuell lunch utanför hemmet, större utgifter för kläder m. m., vilket också måste medtagas i den kalkyl som bör ligga till grund för hennes beslut.

Vi vilja även med några ord beröra det argument för sambeskattningen, som utgår från att en familjeinkomst av viss storlek ger samma förmåga att bära skatten, oavsett om denna inkomst intjänas av mannen ensam eller av båda makarna. Detta argument är icke hållbart, ty i det första fallet tillför hustrun genom sitt arbete familjen en inkomst som ökar skatteförmågan och som dessutom icke är beskattad, medan i det sistnämnda fallet hustruns förvärvsarbete drar kostnader för inkomstens förvärvande, vilka måste från dragas familjeinkomsten, innan man kommer fram till den verkliga skatteförmågan.

Av vad vi ovan framfört, framgår sålunda, att om de nuvarande principerna för beskattning av äkta makar icke skall få allvarliga följder ur såväl samhällets som de enskilda individernas synpunkt, är det nödvändigt att man vid skattelagstiftningen tar hänsyn till de förhållanden vi ovan påtalat. Liknande synpunkter framfördes av befolkningskommissionen i dess betänkande angående familjebeskattningen. Vi anse oss icke ha anledning att ingå på den skattetekniska frågan hur detta bör ske, genom borttagande av sambeskattningen, genom större avdrag från hustruns inkomst eller genom en kombination av båda dessa metoder. Vi vilja dock som vår uppfattning anföra, att ett eventuellt avdrag icke bör anpassas efter den verkliga utgiftsökning, som hustruns arbete utanför hemmet medför, då denna ofta är ett uttryck för olikhet i levnadsstandard, utan att det vore mest rättvist med ett lika avdrag för alla gifta kvinnor med avlönat arbete, eventuellt graderat efter inkomsten med en viss maximering. Uppljningsvis kan nämnas, att i England det avdrag förvärvsarbete gift kvinna äger rätt att göra uppgår till $\frac{1}{10}$ av hennes inkomst med ett maximum av 80 pund. Då varje inkomsttagare har rätt att avdraga $\frac{1}{10}$ från sin inkomst, blir i praktiken de mindre inkomsttagarna bland de gifta kvinnorna helt skattefria. Vi vilja ej heller taga ställning till, huruvida detta avdrag skall göras beroende på om det

finnes minderåriga barn i familjen eller icke. Ur de synpunkter som ovan anförts talar emellertid mycket för att avdraget, i all synnerhet om detta av skattetekniska skäl anses böra kompensera makarna för sambeskattnings olägenheter, även bör tillämpas på gifta kvinnor, som icke ha minderåriga barn.

Vid ett av Yrkeskvinnors Samarbetsförbund den 23 februari 1945 i Stockholm anordnat talrikt besökt opinionsmöte i *De Giftnas Skattefråga* beslöts enhälligt följande uttalande:

Gällande bestämmelser för beskattning av äkta makar äro i hög grad otillfredsställande såväl ur rättvisesynpunkt som ur social och befolkningspolitisk synpunkt. De olägenheter dessa bestämmelser medföra äro av så allvarlig art, att de i längden kunna verka hämmande på äktenskapsfrekvensen och på de giftnas insats på arbetsmarknaden. Åtgärder böra vidtagas för att avhjälpa dessa olägenheter. I sådant syfte hemställer mötet, att statsmakterna snarast måtte föranstalta om en allsidig utredning angående beskattningen av äkta makar och därmed sammanhängande förhållanden.

På grund av vad ovan anförts få vi anhålla,

att bevillningsutskottet ville föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa att denna fråga göres till föremål för en förutsättningslös utredning, eventuellt genom att den hänskjutes till 1944 års allmänna skattekommitté.

Stockholm den 5 mars 1945.

Vördsamt
Yrkeskvinnors samarbetsförbund

KARIN KOCK
Ordförande.

Eva Sandström
Sekreterare.

Sammanställning rörande skattetrycket (kommunala skatter, statlig inkomst- och förmögenhets-skatt och värnskatt) för makar med två barn dels vid samtaxering dels ock vid taxering av makarna var för sig.

Taxeringen antages ske i kommun tillhörande ortsgupp III. Sammanlagd utdebitering till primärkommun och landsting förutsättes vara 10 kr. per skattekrona. Vid den statliga taxeringen har avdrag medgivits för skatter efter samma utdebitering och inkomst.

Mannens inkomst	Hustruns inkomst	Summa inkomst	Ortsavdrag vid samtaxering		Gemensam skatt vid samtaxering			Makarnas sammanlagda skatt vid taxering var för sig			Vid särskild taxering uppstår	
			Kommunalt	Statligt	Kommunalt	Statlig	Summa	Kommunalt	Statlig	Summa	Skatteökning	Skatteminskning
2 000	1 000	3 000	960	2 440	136	26·77	162·77	130	42·07	172·07	9·30	
3 000	1 500	4 500	960	2 440	286	112·20	398·20	270	136·42	406·42	8·22	
4 000	2 000	6 000	960	2 440	436	242·25	678·25	420	279·22	699·22	20·97	
5 000	2 500	7 500	960	2 440	586	420·62	1 006·62	570	423·30	993·30		13·82
6 000	3 000	9 000	960	2 440	736	626·50	1 362·50	720	605·55	1 325·55		36·95
7 000	3 500	10 500	960	2 440	886	832·57	1 718·57	870	800·17	1 670·17		48·20
8 000	4 000	12 000	960	2 440	1 036	1 070·75	2 106·75	1 020	994·80	2 014·80		91·95
12 000	4 500	16 500	960	2 440	1 486	1 930·62	3 416·62	1 470	1 700·07	3 170·07		246·55
25 000	10 000	35 000	960	2 440	3 336	7 340—	10 676—	3 320	5 822·55	9 142·55		1 533·45

Bilaga 3.

**Sammanställning rörande skattetrycket (kommunala skatter, statlig inkomst- och förmögenhets-
skatt och värnskatt) för makar utan barn dels vid samtaxering dels ock vid taxering
av makarna var för sig.**

Taxeringen antages ske i kommun tillhörande Ortsgrupp III. Sammanlagd utdebitering till primärkommun och landsting förutsättes vara 10 kr. per skattekrona. Vid den statliga taxeringen har avdrag medgivits för skatter efter samma utdebitering och inkomst.

Mannens inkomst	Hustruns inkomst	Summa inkomst	Ortsavdrag vid samtaxering		Gemensam skatt vid samtaxering			Makarnas sammanlagda skatt vid taxering var för sig			Vid särskild taxering uppstår	
			Kom- munalt	Statligt	Kom- munal	Statlig	Summa	Kom- munal	Statlig	Summa	Skatte- ökning	Skatte- minskning
2 000	1 000	3 000	600	1 360	190	98·17	288·17	174	103·47	277·47		10·70
3 000	1 500	4 500	600	1 360	340	270·30	610·30	324	265·20	589·20		21·10
4 000	2 000	6 000	600	1 360	490	454·17	944·17	474	429·67	903·67		40·50
5 000	2 500	7 500	600	1 360	640	660·05	1 300·05	624	626·77	1 250·77		49·28
6 000	3 000	9 000	600	1 360	790	870·17	1 660·17	774	827—	1 601—		59·17
7 000	3 500	10 500	600	1 360	940	1 109·80	2 049·80	924	1 035·34	1 959·34		90·46
8 000	4 000	12 000	600	1 360	1 090	1 366·82	2 456·82	1 074	1 254·70	2 328·70		128·12
12 000	4 500	16 500	600	1 360	1 540	2 326·50	3 866·50	1 524	2 101·22	3 625·22		241·28
25 000	10 000	35 000	600	1 360	3 390	7 964·07	11 354·07	3 374	6 626·35	10 000·35		1 353·72

Bilaga 4.

Sammanställning rörande verkningarna av samtaxeringen i de fall, som angivits i den från yrkeskvinnors samarbetsförbund inkomna skriften.

Avseende makar med 1 barn, bosatta i Stockholm (ortsgrupp V); kommunal utdebitering 7·15 kr. per skattekrona.

Mannens inkomst	Hustruns inkomst	Summa inkomst	Gemensam skatt vid samtaxering	Makarnas sammanlagda skatt vid taxering var för sig	Skatteökning vid särskild taxering	Skatteminskning vid särskild taxering
3 000	1 500	4 500	347·34	376·64	29·30	
6 000	3 000	9 000	1 258·29	1 215·27		43·02
12 000	4 500	16 500	3 211·67	2 914·09		297·58
25 000	10 000	35 000	10 284·19	8 584·62		1 699·57

Statistiska uppgifter angående gifta kvinnors inkomst av förvärvsarbete.

Socialvårdskommittén (SOU 1944: 16 s. 18, 21 och 62).

Kommittén beräknar hela antalet kvinnor över 16 år vid 1946 års ingång till 2 555 000. Därav antages 52 % eller 1 330 000 vara gifta. Enligt kommitténs beräkningar ha 10 % därav eller 133 000 personer inkomst av förvärvsarbete å minst 600 kronor. Kommittén antager, att av dessa personer

$\frac{1}{3}$ eller	44 000	personer	ha	en	inkomst	mellan	600	och	900	kronor,
$\frac{1}{2}$ »	66 500	»	»	»	»	»	900	»	1 600	» ,
$\frac{1}{6}$ »	22 500	»	»	»	»	överstigande	1 600	»	.	

S:a $\frac{1}{1}$ 133 000

Sveriges officiella statistik innehåller vissa uppgifter angående de gifta kvinnornas yrkesverksamhet, sedd i jämförelse med mannens inkomst. De uppgifter, som basera sig på 1930 års folkräkning, gälla endast Stockholm och övriga städer med minst 30 000 invånare. Enligt dessa uppgifter uppgick antalet äktenskap, där hustrun hade yrkesverksamhet, till 41 783 i dessa städer. I dessa äktenskap utgjorde mannens inkomst:

0—4 000 kronor	i	30 570 fall
över 4 000 »	»	11 213 »
		41 783 fall.

Mannens inkomst understeg alltså 4 000 kronor i 73 % av samtliga fall.

Enligt uppgifter på grundval av 1936 års partiella folkräkning (avseende omkring $\frac{1}{5}$ av rikets folkmängd) utgjorde antalet bestående äktenskap med yrkesverksam hustru i städer med minst 20 000 invånare 11 014. I dessa äktenskap utgjorde mannens inkomst:

0—2 900 kronor	i	6 193 fall	0—4 900 kronor	i	9 734 fall
3 000 » och däröver »	4 821 »		5 000 » och däröver »	1 280 »	
	S:a	11 014 fall		S:a	11 014 fall

Mannens inkomst understeg alltså 3 000 kronor i 56 % av samtliga fall. Mannens inkomst understeg alltså 5 000 kronor i 88 % av samtliga fall.

Befolkningsutredningens undersökning.

En på befolkningsutredningens uppdrag utförd representativundersökning med ledning av 1940 års folkräkningsmaterial utvisar följande angående gifta kvinnors inkomster (avser även inkomst av kapital):

Av antalet gifta kvinnor med egna inkomster voro omkring 80 % gifta med män med mindre än 4 000 kronors inkomst.

Av de gifta kvinnorna med egen inkomst hade:

72 %	en	inkomst	understigande	2 000	kronor,
89 %	»	»	»	3 000	» .

Medelinkomsten för gift kvinna (i de fall då inkomst åtnjutes) är 1 200 kronor.